

Sectorplan Bloembollen en Bolbloemen 2008

In het Sectorplan Gewasbescherming Bloembollen 2007 en het daaraan ten grondslag liggende Sectorplan Gewasbescherming Bloembollenteelt (2003 -) 2010 wordt een uitgebreidere beschrijving van de sector in relatie tot de gewasbeschermingsproblematiek gegeven.

Jaarlijks zet de sector veel mensen en middelen in op onderzoek naar (geïntegreerde) gewasbescherming. De sector kent onder meer al langere tijd een zogenaamd knelpuntenprogramma gewasbescherming waarin gewasbeschermingsmiddelen gescreend worden tegen ziekten en plagen waarin resistentieproblematiek bestaat of dreigt of waarvoor gewasbeschermingsmiddelen weg (dreigen te) vallen. In het Beleidsondersteunend Onderzoekprogramma Plantgezondheid is op verzoek van de sector onder meer waardevol onderzoek opgenomen naar de geïntegreerde teelt van lelie.

1. Prioriteiten 2008

Hoewel alle in dit sectorplan genoemde punten knelpunten zijn, kan er een top 4 samengesteld worden:

- bestrijding van latent zuur (Fusarium) en kwade grond door wegvallen thiofanaat-methyl,
- bestrijding van Rhizoctonia door het verdwijnen van tolclofos-methyl,
- bestrijding van stengelaal en Pratylenchus en onkruidbestrijding in de bijzondere bolgewassen door het wegvallen van dazomet,
- imidacloprid dat in MTR-overschrijdende hoeveelheden in het water voorkomt.

In door de sector gefinancierd onderzoek worden al geruime tijd mensen en middelen ingezet op alle genoemde knelpunten. Dit blijkt uit de Voortgangsrapportage Landelijk Milieuoverleg Bloembollen waarin het door de sector gefinancierde gewasbeschermingsonderzoek is opgenomen. Bij de emissie van imidacloprid spelen onder meer erfroutes een rol. De sector pakt deze al gedurende langere tijd aan door onder meer vloestofdichte vloeren onder ontsmettingsketels en andere erfmaatregelen, die inmiddels grotendeels ook in regelgeving zijn vastgelegd. Daarnaast is als reactie op de herbeoordeling van de niet-geprioriteerde middelen een onderzoeksprogramma geschreven dat de ontstane knelpunten moet aanpakken.

2. Landbouwkundige knelpunten

landbouwkundig knelpunt	technisch economische analyse	analyse kennisstructuur	extra inspanningen
Herbeoordeling leidt tot het verdwijnen van breedwerkende middelen. Specifieke middelen resteren, wat leidt tot snelle resistentieopbouw en tot het gebruik van cocktails van middelen (hoger middelen- gebruik).	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Herbeoordeling niet geprioriteerde middelen leidt tot vervallen van tolclofos-methyl (Rizolex) in onbedekte teelt, in de meeste teelten het enige	In lelie en gladiool is een alternatief beschikbaar (Amistar). Er is onderzoek uitgevoerd naar de werking van ondergewerkte groenbemers. Verder zijn er	Amistar is bekend bij de telers.	Het gebruik van groenbemers moet tot een in de praktijkbruikbaar advies gevormd worden (PPO, LNV, sector) die past in een geïntegreerde aanpak. Hiervoor is nog nieuw

beschikbare middel tegen Rhizoctonia	al alternatieve middelen gescreend, maar verder onderzoek is nodig.		onderzoek nodig. Voor de opengrondsteelten (anders dan lelie en gladiool) moet een etiketuitbreiding van Amistar gerealiseerd worden (sector, FKT). Verder moet er onderzoek naar chemische alternatieven gestart worden (PPO, LNV, sector, FKT). Kennisoverdracht via PPO, DLV, gewasbeschermingshandel en TmT
Herbeoordeling niet geprioriteerde middelen leidt tot vervallen dazomet in teelt van narcis en iris (wortelrot), in bol- en knolgewassen (stengelaal) en in bijzondere bolgewassen (onkruidbestrijding).	Alternatieven voor de verschillende toepassingen zijn niet beschikbaar	N.v.t.	Onderzoek naar (chemische) alternatieven moet gecontinueerd worden (PPO, LNV, sector). Kennisoverdracht via PPO, DLV en gewasbeschermingshandel.
Herbeoordeling niet geprioriteerde middelen leidt tot vervallen dimethoaat in narcis (narcisvlieg en narcismineervlieg) en gladiool (trips).	Alternatief voor deze toepassing is niet beschikbaar. Er is in het verleden onderzoek uitgevoerd naar alternatieven voor omethoaat en acefaat waaruit dimethoaat als alternatief naar voren is gekomen.	N.v.t.	Er moet onderzoek naar (chemische) alternatieven zowel in narcis als gladiool gestart worden (PPO, LNV, sector). Kennisoverdracht via PPO, DLV en gewasbeschermingshandel.
Herbeoordeling niet geprioriteerde middelen leidt tot vervallen thiofanaat-methyl als boldompelingsmiddel in alle bol- en knolgewassen. M.n. groot probleem in tulp (kwade grond en latent zuur).	Alternatief in de vorm van een breedwerkend middel is niet beschikbaar.	N.v.t.	Er moet onderzoek naar (chemische) alternatieven gestart worden (PPO, LNV, sector). Kennisoverdracht via PPO, DLV en gewasbeschermingshandel.
Herbeoordeling niet geprioriteerde middelen leidt tot vervallen Pyrimethanil (Scala) in de broeierij van tulpen (grauwe schimmel).	Alternatief voor deze toepassing is niet beschikbaar.	N.v.t.	Onderzoek naar (chemische) alternatieven moet geïntensiveerd worden (PPO, LNV, sector). Kennisoverdracht via PPO, DLV en gewasbeschermingshandel.
Toename Fusarium (zuur) o.i.v. door de economie autonoom afgedwongen schaalvergroting en mechanisatie en klimaatverandering.	Op basis van uitgebreid onderzoek is de zuurcheck ontwikkeld. Onderzoek naar latent zuur en aanvullen praktijkonderzoek worden uitgevoerd	Voldoende kennis bij telers aanwezig. Resultaten van lopend onderzoek worden adequaat ondergepresenteerd.	Geen extra inspanning nodig naast lopend onderzoek en communicatie.
Toename problemen in iris, hyacint, Zantedeschia en dahlia met Erwinia door ontstaan agressieve stam.	Er is een grootschalig koepelprogramma uitgevoerd naar identificatie en risicomonitoring.		Vervolgprogramma (parapluplan) wordt ontwikkeld i.s.m. aardappelsector gericht op toetsontwikkeling en zo mogelijk bestrijding (PPO, LNV, sector). Kennisoverdracht via PPO, DLV en gewasbeschermingshandel.
Toename Rhizoctonia (zie herbeoordeling tolclofos-methyl).			
Toename onkruiddruk en uitselctie van onkruiden (beperkt aantal minder gevoelige onkruiden komt meer voor). Dit probleem kan nog sterk toenemen door het wegvallen van Gramoxone, Reglone en Dosanex	Onderzoek naar herbiciden is en wordt uitgevoerd. Fabrikant werkt aan uitbreiding van toelating van Dual Gold tot toelating bloembollenbreed.	Voldoende kennis bij telers aanwezig.	Geen extra inspanning op dit moment. (Mogelijk wel als meer middelen wegvallen). Na afronding onderzoek kennisoverdracht via PPO, DLV en gewasbeschermingshandel.
Bodeminsecten, m.n. in gladiolenteelt van belang, kunnen onvoldoende bestreden worden. Bestrijding op basis van een 'dringend vereist	Onderzoek is uitgevoerd. Voor de middelen Mocap en Talstar is via FKT respectievelijk wordt een uitbreiding van de toelating aangevraagd voor genoemd doel.	N.v.t.	Wanneer uitbreiding van de toelating gerealiseerd is, moet kennisoverdracht via DLV en gewasbeschermingshandel gerealiseerd worden.

gewasbeschermingsmiddel'			
Bollenmijt in de schubteelt van lelie kan onvoldoende bestreden worden. Bestrijding op basis van een 'dringend vereist gewasbeschermingsmiddel'	Er is onderzoek uitgevoerd naar gebruik van een etherische olie. Geen fabrikant wil echter middel op de markt brengen. Bekeken wordt of een ander GNOI ingezet kan worden.	N.v.t.	De toelating van een ander GNO moet gerealiseerd worden (sector, fabrikant).
Onkruid in gladiool kan onvoldoende bestreden worden.	Alleen metamitron is toegelaten. Hiervan is het werkingspectrum onvoldoende en het is in hoge doseringen fytotoxisch. Het middel fenmedifam heeft een aanvullend werkingspectrum.		Het knelpunt is erkend. Een dringend vereiste toelating wordt aangevraagd voor fenmedifam (sector, Ctgb).
Bladaaltjes in lelie onder glas kunnen niet bestreden worden. De toelating van aldicarb is vervallen. In de vollegrond is oxamyl als alternatief beschikbaar. Dit middel is niet toegelaten onder glas.	Toelatingsonderzoek voor oxamyl is nog niet uitgevoerd.	N.v.t.	Er moet toelatingsonderzoek gestart worden (PPO, sector, FKT). Kennisoverdracht via PPO, DLV en gewasbeschermingshandel.
Bestrijding van zwartsnot in hyacint en droogrot in gladiolen is door het vervallen van de toelating procymidon per 1-7-08 niet meer mogelijk	Onderzoek naar alternatieve middelen, waaronder biologische, loopt. Resultaten na 1 jaar bij zwartsnot perspectiefvol. Bij droogrot zijn nog geen resultaten beschikbaar. De fabrikant werkt aan een uitbreiding van etiket van Collis voor het gebruik tegen droogrot.	N.v.t.	Het lopende onderzoek moet gecontinueerd worden (PPO, sector). Kennisoverdracht via PPO, DLV en gewasbeschermingshandel.
Effectieve bestrijding van knolcyperus is in de nieuwe Wet geïntegreerde gewasbescherming niet mogelijk, omdat grondontsmetting maar 1x per 5 jaar toegepast mag worden.	Er is in het verleden veel onderzoek naar bestrijding uitgevoerd. Op dit moment loopt nog aanvullend onderzoek dat dit jaar afgerond zal worden, gefinancierd door het bedrijfsleven.	Voldoende kennis bij telers aanwezig.	Op de wettelijke grondontsmettingsbeperking moet een mogelijkheid tot uitzondering komen om knolcyperus met metam-natrium te kunnen bestrijden (LNV).

3. Geïntegreerde teelt

knelpunt introductie geïntegreerde teelt	technisch economische analyse	analyse kennisstructuur	extra inspanningen
Toelating formaline ontbreekt, waardoor een warmwaterbehandeling (aaltjesbestrijding) van lelie en narcis niet mogelijk is en de teelt niet schoon kan starten. Andere zgn. reinigers (Jet 5, Dipper etc.) zijn onvoldoende effectief toepasbaar in achtereenvolgende baden.	Sector heeft blootstellings- en milieukundig onderzoek t.b.v. toelating gedaan. Op Europees niveau wordt samengewerkt met fabrikanten en gebruikers.	N.v.t.	Partijen moeten bereid gevonden worden om een toelating voor formaline aan te vragen en het benodigde dossier te vormen (Nefyto/overheid).
Vuurwaarschuwingssysteem wordt niet optimaal gebruikt door combinatie met virusbespuiting en invulling ervan door de gewasbeschermingshandel.	Systeem is ontwikkeld. Op grote bedrijven is het gescheiden spuiten van schimmel- en virusbestrijding moeilijk te realiseren.	Systeem is bekend bij telers en handel. Systeem wordt als risicovol door telers ervaren.	Overleg met handel over noodzaak gebruik van extra middelen (Agrodis/PPO/KAVB)

4. Milieukundige knelpunten

Bij de milieukundige knelpunten is uitgegaan van gemeten waarden, niet van berekende knelpunten. De bloembollensector brengt deze gemeten milieukundige

knelpunten samen met de waterschappen en andere overheidsorganen al sinds 1995 in beeld. In de Voortgangsrapportage Landelijk Milieuoverleg, die jaarlijks verschijnt, wordt van onder meer deze knelpunten verslag gedaan. Uit deze rapportages blijkt ook dat de waterkwaliteit sinds 1995 in de gespecialiseerde bloembollenteeltgebieden sterk verbeterd is.

milieukundig knelpunt	technisch economische analyse	analyse kennisstructuur	extra inspanningen
Pyrimifos-methyl in oppervlaktewater	Emissieroutes zijn in kaart gebracht. Op termijn staat toelating ter discussie. Niet-chemische alternatieven voor bestrijding bollenmijt niet voorhanden. Koolstoffilter om koelwater te filteren wordt geoptimaliseerd.	Telers nog niet volledig op de hoogte van te nemen emissie- maatregelen.	Voorlichtingstraject emissies (Agrodis, KAVB, waterschappen) Nieuwe stof nodig (Nefyto, FKT). Onderzoek naar alternatieve methoden (LNV onderzoeksprogrammering)
Carbendazim in MTR-overschrijdende hoeveelheden in het oppervlaktewater. Overschrijdingen en concentratie sterk verminderd in afgelopen jaren.	Emissieroutes zijn bekend. Toelating van thiofanaat-methyl vervalt in herbeoordeling van niet geprioriteerde middelen.	Onder invloed van werkdruk worden soms niet alle maatregelen in voldoende mate genomen.	Opnieuw aandacht voor emissieroutes (Agrodis, KAVB)
Aldicarbulsulfoxide in MTR-overschrijdende hoeveelheden in het oppervlaktewater. Aantal overschrijdingen is teruggelopen. Concentratie is sinds 2001 gestegen.	Niet alle emissieroutes zijn bekend. Nader onderzoek hiernaar zou gedaan worden. Echter, de toelating is per 1 juli 2007 beëindigd.		De fabrikant wil dat Nederland een derogatieverzoek indient bij de EU. De KAVB steunt het derogatieverzoek niet.
Imidacloprid in MTR-overschrijdende hoeveelheden in het oppervlaktewater sinds 2001. Concentratie vertoont geen dalende lijn.	Vermoedelijke emissieroutes zijn bekend, maar moeten vastgesteld worden door onderzoek.	Probleem nog onvoldoende bekend bij telers	Onderzoek naar emissieroutes (LNV-programma). Daarna voorlichtingstraject (Agrodis, KAVB, waterschappen).